

Femme fatale i femme fragile u "Olgi i Lini" Eugena Kumičića

Golek, Martina

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:859800>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-13**



FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)



DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Preddiplomski studij hrvatskog jezika i književnosti i filozofije

Martina Golek

Femme fatale i femme fragile u Olgi i Lini Eugena Kumičića

Završni rad

Mentor: izv. prof. dr. sc. Ivan Trojan

Osijek, 2018.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Preddiplomski studij hrvatskog jezika i književnosti i filozofije

Martina Golek

Femme fatale i femme fragile u Olgi i Lini Eugena Kumičića

Završni rad

Humanističke znanosti, Filologija, Kroatistika

Mentor: izv. prof. dr. sc. Ivan Trojan

Osijek, 2018.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Eugen Kumičić.....	2
2.1. Djela i značajke stvaralaštva.....	2
3. <i>Olga i Lina</i>	5
4. <i>Femme fatale i femme fragile</i>	7
4.1. <i>Femme fatale</i>	8
4.2. <i>Femme fragile</i>	12
4.3. Utjecaj <i>femme fatale i femme fragile</i> na muškarce.....	15
5. Zaključak.....	16
6. Predložak i teorijska literatura.....	17

Sažetak

Eugen Kumičić jedan je od najistaknutijih pisaca hrvatskog realizma te ujedno i najplodniji hrvatski pisac romana s obzirom da je svojim djelima pobuđivao oduševljenje, ali i otpor. Na njegov je razvitak kao čovjeka, književnika, intelektualca i političara utjecalo nekoliko činitelja: njegovo podrijetlo, društveni, ekonomski i politički odnosi te hrvatske književne prilike sedamedesetih i osamedesetih godina 19. stoljeća. Objavio je oko trideset samostalnih djela te od njih možemo izdvojiti *Gospođu Sabinu*, *Jelkin bosiljak*, *Urotu zrinsko-frankopansku* i druge. Također, autor je romana *Olga i Lina*, prvog hrvatskog naturalističkog romana koji opisuje dva međusobno suprotstavljena ženska lika – krhku Hrvaticu Olgu i fatalnu strankinju Linu. Kumičićeva je Lina *femme fatale*, žena puna tajanstvene i kobne privlačnosti koja se javlja kao glasnica propasti, nesreće i smrti, a pripisuju joj se i oznake demonizma i dijaboličnosti. Lina predstavlja sve ono što prelazi granice dopuštenog i konvencionalnog te predstavlja i suprotnost ženi majci, *femme fragile* Olgi. *Femme fragile* nazivamo modernijom inačicom progonjene nevinosti. Ona je nježna, stidljiva, skromna i nemoćna te predstavlja čisti kontrast seksualnoj agresivnosti, snalažljivosti i snazi kojom je okarakterizirana *femme fatale*.

Ključne riječi: Eugen Kumičić, *Olga i Lina*, *femme fatale*, *femme fragile*, Olga, Lina

1. Uvod

U ovom će se završnom radu govoriti o *femme fatale* i *femme fragile*, tipovima žena koje predstavljaju nezaobilazan motiv u književnom stvaralaštvu. U radu će biti prikazane karakteristike *femme fatale* i *femme fragile* na temelju djela *Olga i Lina* autora Eugena Kumičića.

Eugen Kumičić hrvatski je književnik, političar i novinar koji je tijekom dvadesetak godina stvorio kompaktan opus od tridesetak knjiga. (Prosperov Novak, 2003: 238) Naime, on se pojavljuje tek 1879. godine, a već 1881. godine *Jelkinim bosiljkom* doživljava prvi uspjeh kod čitatelja te uskoro izaziva senzaciju svojim romanom *Olga i Lina*. (Barac, 1950: 6)

Kumičić je 1881. godine objavio roman *Olga i Lina*, djelo koje brojni književni kritičari smatraju prvim hrvatskim naturalističkim romanom, a također i svojevrsnom inačicom Zoline *Nane*. (Šicel, 1996: 96) Riječ je, dakle, o trivijalnom ljubavnom romanu pisanom u „protunjemačkom ključu s oštrom podjelom na dobre i zle likove“. (Lederer, 1997: 9-10) Kumičić gotovo uvijek strane došljake, a tako i Linu, prikazuje u negativnim ulogama. (Buzov, 1996: 100) Antun Barac naglašava da *Olga i Lina* nije samo roman o jednoj bludnici i jednoj čestitoj djevojci, „nego i djelo o tom, kako moralni otpaci Beča uspijevaju da se uvuku u hrvatsko aristokratsko društvo“. (Barac, 1950: 13)

U prvom poglavlju rada iznijet ću kratku biografiju Eugena Kumičića te značajke njegova stvaralaštva, a potom ću predstaviti djelo *Olga i Lina*, prvi hrvatski naturalistički roman. Nakon toga slijedi prikaz *femme fatale* i *femme fragile* te njihova afirmacija i razvoj u hrvatskoj književnosti. Nadalje, nakon iznošenja temeljnih karakteristika *femme fatale* i *femme fragile*, prikazat ću dva Kumičićeva lika od kojih Lina predstavlja fatalnu strankinju, a Olga krhku i boležljivu Hrvaticu. U zaključnom ću dijelu istaknuti temeljne karakteristike Line kao fatalne žene, a potom i Olge kao krhke žene.

Dakle, cilj je ovoga rada prikazati tip žene *femme fatale* i *femme fragile* na temelju Kumičićevih likova iz njegova romana *Olga i Lina*.

2. Eugen Kumičić

U razdoblju realizma u hrvatskoj književnosti jedno od najzapaženijih mjesta pripada Eugenu Kumičiću. (Šicel, 2003: 93) Kumičić je rođen u Brseču 11. siječnja 1850. godine. Studij zemljopisa, povijesti i filozofije završio je u Beču 1873. godine, a 1874. godine bio je suplent u splitskoj gimnaziji. Nadalje, 1875. godine odlazi na dvogodišnji studijski boravak u Pariz, gdje čita Zoline programatske tekstove te upoznaje ne samo naturalističke ideje i programe, već i tadašnju trivijalnu književnost. (Hrvatska enciklopedija, Eugen Kumičić, URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=34604>, 17. srpnja 2018.) Kumičić je bio prvi hrvatski moderni književnik koji je izravno učio na galskim izvorima jer, kao što Prosperov Novak tvrdi, sve do njegova doba Hrvati su književni zanat najčešće učili u Austriji ili Italiji, ali upravo je Kumičić prvi hrvatski Francuz koji je na samom izvoru čitao programatske Zoline spise o romanu, koji je „upoznao tadašnju trivijalnu književnost iz prve ruke te duboko upio naturalističku fermentaciju svojeg doba“. (Prosperov Novak, 2003: 238) Nadalje, od 1879. godine živio je u Zagrebu, a do 1883. bio je gimnazijski profesor te se nakon toga odlučuje posvetiti političkom životu i postati zastupnikom Stranke prava u Hrvatskome saboru. (Hrvatska enciklopedija, Eugen Kumičić, URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=34604>, 17. srpnja 2018.) Kumičić je bio aktivan političar, jedan od zagovornika Starčevićeva radikalizma, a uređivao je i pravaške listove i časopise poput *Hrvatske vile*, *Slobode* i *Hrvatske*. (Prosperov Novak, 2003: 239) Umro je 13. svibnja 1904. godine u Zagrebu. (Hrvatska enciklopedija, Eugen Kumičić, URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=34604>, 17. srpnja 2018.)

2.1. Djela i značajke stvaralaštva

Kada je riječ o Kumičićevu literarnom opusu, značajna su tri momenta iz njegova životopisa. Kao prvo, potrebno je naglasiti podatak da je potekao iz istarske sredine kao sin seoskog trgovca koji se uvijek osjećao Hrvatom. Drugi moment koji je bitno utjecao na njegove stavove vezan je uz njegov boravak u Parizu gdje se upoznao s europskom, a ponajviše francuskom literaturom. Treći moment koji je bitan za razumijevanje Kumičićeva stvaralaštva jest njegovo aktivno pravaško opredjeljenje iz kojeg je proizlazilo njegovo gledanje na život i umjetnost. Dakle, navedene su odrednice „najznačajniji činitelji koji su presudno djelovali na karakter njegova stvaralaštva“. (Šicel, 2003: 94)

Kumičić je pisac koji je tijekom dvadeset godina stvorio velik romansijerski opus u kojem dominiraju trivijalni i bulevarski romani. Od prve objavljene novele *Slučaj u Slobodi* 1879., pa do posljednjeg romana *Kraljica Lepa* tiskanog u časopisu *Dom i svijet* 1902. godine, Kumičić je objavio oko trideset samostalnih djela. Od većih djela možemo izdvojiti *Slučaj*, *Olgu i Linu*, *Jelkin bosiljak*, *Ubilo ga vino*, *Preko mora* i druge. Napisao je i šest romana među kojima se nalaze *Sirota*, *Gospođa Sabina*, *Začudeni svatovi*, *Urota zrinsko-frankopanska* i *Kraljica Lepa*. (Šicel, 2003: 93) Autor je nekoliko članaka od kojih možemo izdvojiti članak *O romanu*, nesamostalni sastavak koji je izazvao oduševljenje s jedne strane te kritike s druge strane. (Frangeš, 1987: 200) Osim navedenoga, Kumičić je autor triju drama: *Sestre*, *Obiteljska tajna* i *Petar Zrinski*. (Šicel, 2003: 93)

Među prvim objavljenim tekstovima našao se njegov članak *O romanu*, objavljen u *Hrvatskoj vili* 1883. godine. U njemu se autor deklarirao kao propagator naturalizma i sljedbenik Emila Zole i njegove umjetnosti, a članak je govorio o tome kako bi suvremeni pisac trebao pisati. (Šicel, 2003: 94-95) *O romanu* zapravo nije izvoran esej, već svojevrsna prerada Zolinih teza iz spisa o eksperimentalnom romanu. Naime, esej je pobudio žustre polemike zbog prepoznavanja političkog i etičkog naboja. (Prosperov Novak, 2003: 240-241)

Kritika je godinama dijelila Kumičićevo stvaralaštvo na tri osnovna tematska kruga: to bi bili naturalistički romani ili pripovijetke od kojih možemo izdvojiti *Olgu i Linu*, *Gospođu Sabinu*, *Otrovana srca* i *Saveznice*. Drugi tematski krug predstavljaju pripovijesti i romani iz istarskog života poput *Jelkinog bosiljka*, *Začudjenih svatova* i *Sirote*. Nadalje, romani *Urota zrinsko-frankopanska* i *Kraljica Lepa* ulaze u treći tematski krug koji obuhvaća povijesne romane. (Šicel, 2003: 95)

On je u svojim romanima i pripovijetkama iz zagrebačkog života unaprijed podijelio uloge svojim junacima, a stvorio je i čitav sustav odnosa te je u tu svoju imaginarnu mrežu „ubacivao gotove modele likova“. (Šicel, 2003: 100) Svojim je romanom *Gospođa Sabina* okrenuo hrvatski roman prema realističnoj matrici ili „dijagnosticiranju društvenih anomalija i prikazivanju stvarnosti“. (Hrvatska enciklopedija, Eugen Kumičić, URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=34604>, 17. srpnja 2018.) Dakle, u Sabini je stvorio jednog od najsnažnijih likova tadašnje književnosti. (Prosperov Novak, 2003: 240)

Pripovijetke i romani iz istarske sredine nastajali su u isto vrijeme kada i ostala djela iz zagrebačke sredine. Kumičić je i u djelima istarske sredine namjeravao prikazati naše ljude u konfliktarnom odnosu prema onima koji su nastojala pokoriti Hrvatsku. (Šicel, 2003: 100) U istarskim nam se opisima Kumičić otkriva kao potpuno nov pisac budući da sve postaje podređeno „minucioznom zapažanju najsitnijih detalja i osobnim impresijama“. (Šicel, 2003:

105) Najveći domet svog pripovjedačkog umijeća postiže u djelima u kojima nije nametao svoje političke nazore. Najbolji su primjer za to opisi mora i istarskog pejzaža opisanog u brojnim njegovim djelima. (Šicel, 2003: 105) Kumičić u romanima s građom iz istarskog života najčešće tematizira ljubavnu vezu između čedne djevojke i poštena mladića. U *Začudenim svatovima* izlaže spetku koja dva vjenčanja na kraju pretvori u dva tužna pogreba, a u *Jelkinom bosiljku* opisuje ljubavnu priču o djevojci zaljubljennoj u mornara koji pogiba. (Prosperov Novak, 2003: 238)

Za potpuni doživljaj njegova stvaralaštva nezaobilazni su njegovi povijesni romani *Urota zrinsko-frankopanska* i *Kraljica Lepa* kojima je stekao veliku popularnost kod čitatelja. (Hrvatska enciklopedija, Eugen Kumičić, URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=34604>, 17. srpnja 2018.) Njegovi su povijesni romani sinteza svega onoga što je bilo prisutno u hrvatskoj književnosti te ujedno i sinteza njegova književna opusa. (Šicel, 2003: 110)

U usporedbi s ostalim piscima hrvatskoga realizma, Kumičić je bio najoštrij i najdosljedniji kritičar hrvatskoga građanstva i plemstva. Dakle, on je nastojao pokazati kako elementi ekonomskoga i moralnoga rasula u hrvatskom građanskom društvu dolaze od ljudi koji su i hrvatski politički protivnici. (Barac, 1950: 14) Budući da je aktivno angažiran u društvenom smislu socijalnom i nacionalnom problematikom Hrvatske, ali istovremeno inspiriran Zolom, Kumičić je ostao nedovoljno definiran. Njegovo je djelo ostalo umjetnički neujednačeno i nedorečeno s obzirom na sukob stilova, od sentimentalnog i romantičarskog do realističkog. (Šicel, 2003: 112) U velikom slučaju, Kumičić predstavlja najproduktivnijeg romanopisca realizma koji je u svom opusu „skupio sva obilježja specifičnog razdoblja hrvatske književnosti u osamdesetih godinama“. (Šicel, 2003: 112)

3. *Olga i Lina*

Kumičić je 1881. godine, iste godine kada je umro Šenoa, objavio veću pripovijest *Olga i Liza*, a kasnije ju je preimenovao u *Olga i Lina*. (Šicel, 2003: 96) Riječ je o trivijalnom ljubavnom romanu, zanatski konkretnije izvedenim od Becićeve *Kletve nevjere* ili Kovačićeve *Baruničine ljubavi*. (Lederer, 1997: 9) To je, naime, prvo njegovo djelo iz niza romana i pripovjedaka koji su se smatrali naturalističkim. (Šicel, 1997: 97) Pisac je u ovom romanu „izravno emitirao Zolu stvorivši vrlo ranu varijantu romana o prostitutki Nani“. (Prosperov Novak, 2003: 239) Miloš Savković tvrdi da je Kumičićev roman 'od korice do korice' preuzet iz Zoline *Nane*. Zolina je Nana lijepa i u duši dobra, ali priglupa. Nana predstavlja organski izdanak pariškog društvenog života budući da je ona dijete eksploatirane klase koje se svojom ljepotom osvećuje eksploatatorima. S druge strane, Kumičićeva je Lina pokvarena i inteligentna žena. Lina je žena koja dolazi u Hrvatsku iz tuđine te svjesno uništava glupog i naivnog hrvatskog aristokrata. (Barac, 1950: 22) *Olga i Lina* prvi je hrvatski naturalistički roman, a radnja mu je smještena u salonima i kupalištima Beča i Zagreba. (Prosperov Novak, 2003: 239) Radnja romana započinje 1851. godine susretom bogatog, ali isprazanog hrvatskog baruna Alfreda N. i lažne bečke barunice Line Steiner u društvu s lažnim stricem i nećakom. Lina je „lukava, prijetvorna, beskrupulozna, ali živahna i putena“ strankinja koja za Alfreda postaje fatalna žena koja će mu do kraja uništiti život, a time i sve koji imaju s njim veze, počevši od njegove zaručnice Olge. (Lederer, 1997: 10) Hrvatica Olga predstavlja oličenje dobra, a tuđinka Lina predstavlja oličenje zla i prijetvornosti. (Prosperov Novak, 2003: 239) Oprekom dobra i zla, domaćeg i stranog, što je posebno vidljivo u romanu *Olga i Lina*, njegova ga je književna praksa približila tradiciji miješanja pustolovnog, bulevarskog i gotskog romana. (Hrvatska enciklopedija, naturalizam, URL: <http://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=43102>, 17. srpnja 2018.) Tim suprotstavljanjem dva dijametralno oprečna pola, dobro u liku Hrvatice Olge i zlo u liku tuđinke Line, Kumičić je želio iznijeti sliku našeg suvremenog građanskog društva s mnoštvom tipičnih obilježja od kojih se izdvaja naglašavanje suprotstavljenog pozitivnog nacionalnog elementa onom stranom kao negativnom, a izdvaja se i salonska konverzacija na najvišoj aristokratsko-građanskoj razini uz manje ili veće podvale junaka. (Šicel, 2003: 97)

Bitno je istaknuti da su Kumičićeva djela, a tako i roman *Olga i Lina*, plod borbe „protiv stranih ugnjetača i protiv rastvornih domaćih elemenata“. (Barac, 1950: 22) Važnu ulogu u opisivanju uvlačenja stranoga društva u hrvatsku aristokraciju ima upravo psihemska razina. Bez psihemske razine ne možemo raspoznati društvene pojedinačnosti teksta, a tako i predstavljenu socijalnu sliku. (Peleš, 1999: 253)

Pisac ovim djelom koristi svaku priliku da „na usta svojih junaka progovori o svom osobnom idejno-političkom opredjeljenju“. (Šicel, 2003: 97) Kumičić sve svoje ideje konkretizira u pojedinim likovima tako da likovi postaju nositelji ideja bez psihološko-individualnih ljudskih osobina. On idealizira sve junake koji su predstavljeni kao protagonisti pozitivnog hrvatstva, dok je sve drugo što je bilo strano pretjerano karikirao ili u potpunosti pojednostavio pa su svi ti likovi „izgubili sve dimenzije stvarnih složenih ličnosti sa svojim pozitivnim i negativnim osobinama“. (Šicel, 2003: 97)

Kumičić uvodi tematsku novost u našu književnost. Naime, on nam želi prikazati gradsko društvo te među prvima pokušava prodrijeti u gornje društvene građanske i aristokratske slojeve svoga vremena. Ne samo u *Olgi i Lini*, već je i u ostalim naturalističkim romanima Kumičić pokušavao ući u analizu zagrebačkog društva. U *Gospođi Sabini* ponovno ostvaruje niz likova koji su u velikoj mjeri identični likovima iz *Olge i Line*. Sabina u potpunosti odgovara liku Olgine majke. U cilju da izvuče korist, ona vlastito dijete gura na put prostitucije. (Šicel, 2003: 99)

4. *Femme fatale i femme fragile*

U hrvatskoj je književnosti do sredine 19. stoljeća trajala i razvijala se ideja o muškarcu kao ratniku, a tako i ideja o ženi kao njegovoj predodžbi. Predodžba o ženi temeljila se s jedne strane na poimanju žene kao vjerne družice i majke, a s druge kao nevjerne ljubavnice i prevrtljivog stvorenja. Tek kasnije takva predodžba dobiva potpuno novu dimenziju. Naime, žena počinje biti razvijenim individualitetom koji traži „prostor slobode za svoj nesputan i svestran razvoj“. (Petrač, 1991: 249) Ženski likovi postaju prema nakanama svakog pisca te u književnosti dolazi do shvaćanja „dva međusobno sučeljena i inkompatibilna tipa“ ženskih likova. (Petrač, 1991: 252) Dio hrvatskih pisaca nastojao je sačuvati onakav tip žene koji je sa svim svojim pozitivnim vrijednostima i svojstvima prisutan u hrvatskoj književnoj baštini. (Petrač, 1991: 352) Riječ je o čuvarici obiteljskog ognjišta i nacionalnog bića, o ženi koja je shvaćena kao promicatelj čistoće i nevinosti. *Femme fragile* modernija je inačica kućnog anđela ili progonjene nevinosti. Modu krhkih i fragilnih žena stvorio je Maurice Maeterlinck dramom *Princeza Maileine*, a slijedio ga je D'Annunzio u svojem romanu *Djevice s hridina*. Kada je riječ o hrvatskoj književnosti 19. stoljeća, lik fragilne žene uveo je Janko Leskovar u romanu *Sjene ljubavi*. Njegova Ljerka Taverničeva predstavlja prototip *femme fragile* budući da je ona opisana kao sve krhke i produhovljene djevojke. *Femme fragile* odlikuje krhkost, nježnost, eteričnost, boležljivost, aristokratska produhovljenost, potisnuta seksualnost, umornost, bezvoljnost, nedostatak energije i drugo. (Nemec, 2003: 105)

S druge strane, u najstarijim se mitovima i sagama junaci susreću s opasnim zavodnicama koje vode u propast, a Lilit, Kirka, Sirene i Meduza stoje u ishodištu te tradicije. Povijesne osobe poput Marije Stuart i Kleopatre također posjeduju osobine opasnih zavodnica. Dakle, s vremenom se oblikovao gotovo u svim narodima arhetip demonizirane žene koja u sebi sadržava sve strasti, požudu i poroke. Lik fatalne žene širi se u europskim literaturama u razdoblju od ranog romantizma pa do sredine 19. stoljeća. U romantizmu *femme fatale* dobiva svoj konačan oblik; skalju fizičkih, intelektualnih i karakternih oznaka pa fatalna žena postaje postaje žena koja je samosvjesna, inteligentna, puna kobne privlačnosti te ona koja je u „antitetičkoj napetosti između lijepog i opasnog, zavodljivog i prijetecćeg“. Ona je, naime, spoj želje za uništenjem i fascinacije. (Nemec, 2003: 102) Hrvatski je roman proizveo po uzoru na romanesknu tradiciju tip žene koja je uistinu suprotnost ženi majci, čuvarici obiteljskog ognjišta. (Petrač, 1991: 352) Kao prototip fatalne žene najčešće se uzima Klara Grubarova iz Šenoina *Zlatarova zlata*. Klara je opisana kao žena sivkastih, ali neobično sjajnih očiju, visokog i glatkog čela te ravnog i tankog nosića. (Nemec, 2003: 103) Ni vanjski opisi Kovačićevih, Kumičićevih, Tomićevih i Gjalskijevih fatalnih žena ne razlikuju se znatno od Šenoina prototipa. Julija, Laura, Klara i Lina predstavljaju sve „naše demonske zavodnice i vještice

andeoskog lica“ koje su prerasle su u literarne simbole. (Petrač, 1991: 353) One su lijepe, privlačne i tajanstvene, čista suprotnost ženi majci, vjernoj Penelopi i čuvarici ognjišta. Dakle, „fatalnim je ženama vlastito sve ono što izlazi iz okvira normalnog, dopuštenog i društveno potvrđenog“. (Petrač, 1991: 353) Također, lik fatalne žene u hrvatskoj književnosti 19. stoljeća postaje takozvanim neophodnim rekvizitom za tvorbu zapleta i dinamiziranje radnje. (Nemec, 2003: 103)

4.1. *Femme fatale*

Femme fatale „stalan je i gotovo neophodan dio stvaralačkog inventara hrvatskih romansijera“. (Nemec, 1995: 58) Fatalne žene predstavljaju najuvjerljivije ženske likove hrvatske književnosti budući da su zanosne, dijabolične, agresivne i koketne te u njima biva sabijen „iracionalni potencijal što provocira i pred kojim se ne ostaje ravnodušnim“. (Nemec, 1995: 58) U stalan inventar koncepcije lika fatalne žene pripadaju sljedeće osobine koje možemo primijeniti na lik Kumičićeve Line. Naime, sve su fatalne žene lijepe, tajanstvene i pune kobne privlačnosti u kojima je sadržana opasnost. (Nemec, 1995: 62) Kao što je već navedeno, Kumičićeve se fatalne žene nisu znatno razlikovale od Šenoina prototipa o čemu svjedoči Linin vanjski opis:

„Lina je bila uistinu krasota koja je mogla u prvi mah zanijeti, uzbuniti. Stas joj je bio visok, a bokovi puni, obli. Ovelike, uzdignute grudi počinjale se uzdizati visoko na prsima u divnoj crti kojoj se ne zna imena. Mnogo bi oko zapelo najprije o njezino vitko i krasno tijelo, o onu razbludnu giblijivost, o onu raskošnu crtu što joj nad bokovima pliva, što se svija i gubi u cvatućoj puti. Na prekrasnom licu vidjelo se nešto nemirno, požudno, a kadgod i divlje. Oko joj bilo crno i veliko, no odviše sijevalo. Trepavice dugačke, obrve veoma guste i doavno svedene, pokrivalo su sasvim onaj luk nad okom i spuštale se preko njega, kao da žele zasjeniti sjaj njene vatrene zjenice. Da joj se miliš, uprla bi u te svoje plamsajuće oči, no ti bi osjećao da taj pogled ne želi zaviriti u tvoje srce, da ti sazna otajstvena čuvstva; osjećao bi da taj pogled istražuje samo osjetljivost tvojih živaca i ustrajnost tvojih požuda i tvojih želja.“ (Kumičić, 1997: 32)

Opisom se zaustavlja radnja da bi se dopunila novim podacima i povećala fabularna tenzija. Opis predstavlja tip neutralnog govora u kojem ne dolazi do izražaja, barem ne izravno, pripovjedačev stav prema onome što predložuje. „Njime se ustanovljuje da nešto postoji, ali se ne određuje zašto je to tako.“ (Peleš, 1999: 101) Opis, kao što je vidljivo iz priloženog, služi

identifikaciji lika na način da se sudionik ili lik postavlja u radnji. Identifikacija obuhvaća isključivo ona predstavljanja sudionika u radnji koja uistinu ostaju na razini deskripcije. (Peleš, 1999: 103) Osim opisa, značenjske figure imaju veliku ulogu u ocrtavanju likova. Naime, „u značenjskom svežnju psihemske figure česti su pridjevima kojima se obilježuje svojstvo osobnosti jedinice teksta“. Psihemska narativna figura obuhvaća attribute osobnosti, odnosno, u značenjskom sklopu koji čini prethodno navedenu figuru prevladavaju svojstva osobnosti kojima je lik, kao što je vidljivo, opisan. (Peleš, 1999: 236)

Nadalje, sve su fatalne žene veoma inteligentne, proračunate, duhovite, superiorne, samosvjesne, dominiraju okolinom i vladaju svakom situacijom. (Nemec, 1995: 62) O Lininoj inteligenciji i proračunatosti svjedoči situacija u kojoj Lina uspijeva izvući novac od Alfreda pod izlikom da novac šalje prijateljici u nevolji:

„Dobro, Lino! Čekaj da izvadim lisnicu. Evo ti tisuća da pošalješ u Beč. A tebi koliko treba? Imam kod sebe samo jednu novčanicu od tisuće i maloga novca. Hoćeš još jednu tisuću?“ (Kumičić, 1997: 72)

Kumičić se koristi opisom kako bi postavio osnovne prostorne i vremenske sastavnice. Njime likove smješta u omeđen prostorno-vremenski okvir. (Peleš, 2000: 103) Prirodno je mjesto djelovanja *femme fatale* svijet visokog društva, zabava, šik-situacije u kojima se one besprijeckorno snalaze i salon koji predstavlja mjesto „trača, skandala, nemoralna i antihrvatstva“. (Lederer, 1997: 11) Kumičić u romanu vjerno opisuje situacije u kojima Lina dominira:

„Barunica Lina je svuda slavljena, bila je svuda, u svakom društvu, u svakoj zabavi. Koliko Fredinandića u nju lakomno zuri, koliko ih oko nje skakuće, svijajući se i prigibajući kao da su se nazobali nezrela grožđa! Svi su s njom htjeli plesati, svako malo je slušala: Baronin, eine Tour! – Iz jednog je naručja letjela u drugi.“ (Kumičić, 1997: 172-173)

Uz lik fatalne žene upisane su muške erotske fantazije budući da ono što *femme fatale* daje fascinantnu moć nije ona sama, već mjesto koje fatalna žena zauzima u muškoj fantaziji. (Nemec, 1995: 62) Da je tomu tako dokazuje citat koji opisuje Alfredovu opijenost Lininim tijelom:

„Njegove su oči pohlepno bludile po njezinu tijelu, po bezimenim i raskošnim crtama nogu, ramena, grudi. Htio bi zagristi u ono uznojeno tijelo, dah u gine, sav dršće blijedi, krv mu se zapalila kao da je pao u žeravicu, srsi ga prolaze, a Lina ga zove k sebi milim djevičanskim glasom.“ (Kumičić, 1997: 71-72)

Femme fatale predstavlja apsolutnu bludnicu koja je suprotnost puritanskoj projekciji žene majke, supruge i čuvarice obiteljskog ognjišta. (Nemec, 1995: 63) Unatoč svemu, Alfred ipak shvaća kakva je Lina i govori:

„Što? Naše dijete? Vrag bi znao čije je! Bit će kakva si i ti, bludnica.“ (Kumičić, 1997: 176)

Fatalna je žena „glasnica smrti, nesreće i propasti“. (Nemec, 1995: 63) U njoj je „potencirana želja za uništavanjem i za sadističkim mučenjem svojih žrtava“ budući da se njoj pripisuju oznake demonizma, dijaboličnosti, vampirizma, a uz nju se vežu i metaforičke asocijacije sa zmijama, divljim zvjerima, vješticama i nemanima. (Nemec, 1995: 63) Nadalje, Lina je uzrok Alfredove propasti. On se zbog Line počinje opijati, živjeti raskošnim životom i mnogo trošiti: „Alfred je živio razuzdano i raskošno kao nikad u svom životu. Svaki božji dan bio je pijan, trošio je ludo i mnogo, a još je više slao u Beč svojoj Lini koja mu se uvijek grozila da će doći u Zagreb ako joj odmah toliko i toliko ne pošalje.“ (Kumičić, 1997: 156)

Također, zbog Line je Alfred često razmišljao o samoubojstvu što je vidljivo iz citata: „Alfred je neprestano mislio na samoubojstvo. Nije mogao da mirno podnese teški udarac što mu je zadao barun Steiner.“ (Kumičić, 1997: 90)

Alfred ipak postaje svjestan da je Lina doista uzrok njegove propasti, a to vidimo iz riječi koje upućuje svojoj dragoj Lini:

„Jest, ti si kriva što nemam više ni novčića, ti si me upropastila, ti si me dovela na prosjački štap!“ (Kumičić, 1997: 172)

Na temelju dijela iz dijaloga između Alfreda i Line možemo zaključiti da dijalog ima ulogu iskazivanja sraza među likovima. Dolazi do sučeljavanja pogleda i pozicija te upravo zbog toga dijalog daje posebnu dinamiku radnji i „obično biva korišten da bi se podigla tenzija na onim mjestima koja su odlučujuća za razvoj romaneskne fabule“. (Peleš, 1999: 104)

Nadalje, Lina uistinu nosi titulu glasnice propasti, ona je tip žene čijem se utjecaju nije moguće oduprijeti:

„Linino je srce bilo gnijezdo svih požuda. Najveću je slast nalazila kada je komu mogla naškoditi. Alfred se već napio otrova iz njezinih usana, nije je više ljubio; crne strasti koje su mu prije buktile u prsima bile su se slegle. Kroz sve živce Alfredove bile su se preplele i uvriježile niti nekoga neopisivog straha pred Linom. Jest, on se bojao Line, no nije mogao da se od nje udalji, jer ga je ona držala u šakama, kao divlja zvijer svoj krvavi plijen.“ (Kumičić, 1997: 138)

Svaka scena u kojoj se pojavljuje fatalna žena, a tako i Lina, odiše antitetičkom napetošću i dramatičnošću. Svojim ambivalencijama, *femme fatale* stvara neizvjesnost te situacijsku napetost koja otvara mogućnost ulaska u novo sematničko polje, ali i osjećaj da se nešto mora dogoditi. Suprotno se javlja kada kao akter nastupi lik i predstavnik dobra, Olga. (Nemec, 1995: 67)

Uz to što se u nekim romanima fatalne žene asocijativno povezuju sa zmijama, „najviši stupanj metamorfoze lika, odnosno njegove identifikacije s demonskim i dijaboličnim nalazimo u snovima glavnih junaka gdje fatalne žene poprimaju oblik stravičnih prikaza“. (Nemec, 1995: 68-69) Naime, „Alfredu se u mučnom snu Lina ukazuje kao sablast“, a opis biva začinjjen metaforikom tjelesnog rasapa pa izaziva pravi estetski šok. (Nemec, 1995: 69) To su, dakle, krajnje granice estetike ružnoće u hrvatskom romanu 19. stoljeća, a opis uistinu podsjeća na Baudelaireovu *Metamorfozu vampira*:

„Lina bi mu se prikazala, on je zapanjeno gleda, dršće i boji se njezinih velikih i modrih grudi, njezinih bokova, njezina stegna, cijeloga njezina tijela koje kao da gnjije, koje se širi i raste, sve više i više, a po njemu plaze otrovne zmijske i prskaju ga crnim i krvavim otrovom. Lina ga hvata za grlo, grčevito ga guši, a on se brani objeručke. Njeno se tijelo trese, rastavi, raspe. Komadi toga tijela poviješani s krvlju, padaju na njega...“ (Nemec, 1995: 69)

Motiv fatalne žene u hrvatskim romanima u 19. stoljeću dobiva novu funkciju. Fatalna žena postaje akcelerator radnje. Ona onemogućuje dvoje mladih na putu prema sreći. Fatalna je žena suparnica dobroj, krhkoj i plemenitoj djevojci jer se zaljubljuje u njezina mladića te čini sve da ostvari svoj cilj, koji u pravilu uvijek dosiže. (Nemec, 1995: 72) Alfred, zaljubljen Linom, u potpunosti zaboravlja na svoju zaručnicu Olgu:

„Ja nemam zaručnice! Pa da ih i deset imam, na sve bih sad zaboravio. Barune, vi mislite na onu gusku u Zagrebu? Ha ha ha!“ (Kumičić, 1997: 51)

„Više vrijedi jedan Linin pogled negoli cijela ona dosadna, mrtva Zagrepčanka!“ (Kumičić, 1997: 38)

Također, *femme fatale* diktira svakom fabularnom promjenom; njezina volja uvjetuje svaki zaplet na način da ona sebi podređuje sve ostale aktere i dominira djelom tako da gotovo nema „narrativne sekvence koja nije u funkciji njihove volje“. (Nemec, 1995: 73) Fatalna žena ima značajnu funkciju u radnji čak i kad nije subjekt djela, uzevši u obzir da se pojavljuje redovito u zglobovima teksta. Dakle, ona svojim spletkama određuje „ključne narativne sekvence“ jer svaki njezin potez uvjetuje nove odnose u priči te značajne promjene. (Nemec, 1995: 73) Događajem se unosi promjena u postojeće odnose među pojedinačnostima. Likovi prelaze granice i ulaze u sferu nepoznatog. Taj prijelaz iz jednog prostora u drugi predstavlja unošenje neravnoteže, a da pri tomu lik, glavni junak ili u ovom slučaju Lina, označuju onu „pripovjednu osobnost koja se usudi prijeći zadati prostor“. (Peleš, 1999: 84) Lina, kao i svaka *femme fatale*, biva žrtvom vlastitih intriga. Ona doista djeluje kao „gospodar igre“ ili „opasni manipulator“, ali samo kada se pred nama nalazi kao sublimirani objekt. Naime, kada smo premješteni u perspektivu objekta, on nam se pokazuje kao žrtva vlastite igre. (Nemec, 1995: 74)

Linu možemo svrstati u sve ono što je prelazilo granice dopuštenog, normalnog te konvencionalnog i društveno verificiranog, ali i u ono što je projicirano u područje iracionalnog, destruktivnog i demonskog. (Nemec, 1995: 63) U njezinu se prikazu stoga uvijek miješa „žed za senzacijom, za prekoračenjem dopuštenog, ali i čežnja za slobodom“. (Nemec, 1995: 74) Lina, kao tip žene-ljubavnice oslobođenoga Erosa, sebe i svoju osobnost realizira tjelesnim užicima, a tijelo joj biva primarnom ovjerom naglašenom opisima vanjskog izgleda. (Sablić Tomić, 2005: 55) Također, ona je, kao i Kovačičeve Laura i Elvira, bila izopćena iz društva i putovala je od mjesta do mjesta noseći sa sobom mržnju, nemir i osvetu. „Lina je bila rođena da živi, ali ne da bude supruga, da bude majka.“ (Nemec, 1995: 71)

4.2. *Femme fragile*

Drugi ženski lik koji je ostao „u sjeni jače i impresivnije suparnice“ *femme fatale* pojavljuje se u hrvatskim romanima u zadnjim desetljećima 19. stoljeća. Naime, radi se o ženskom liku *femme fragile*, modernijoj inačici progonjene nevinosti. (Buzov, 1996: 93) Uz taj se tip najčešće vezuju nevinost, čistoća, stidljivost, krepost, skromnost, moralna postojanost, nježnost, vjernost i dobrota. Lik progonjene nevinosti u svakom trenutku djelatno potvrđuje principe i vrijednosti kršćanskog moralnog kodeksa. (Nemec, 2003: 101) U Kumičićevim romanima, pogotovo u onima s istarskom tematikom, motiv ugrožene nevinosti ima funkciju središnjeg motiva. Njegove Jelka, Marija, ali i Olga u potpunosti odgovaraju paradigmatici likova ugrožene nevinosti. (Buzov, 1996: 100)

Femme fragile je nježna, slabunjava, blijeda, prozirna, nemoćna, malena, tanka, mršava, veoma vitka i nježna skoro kao dijete. Njezina se put najčešće uspoređuje sa svilom, slonovom kosti, a odlikuje se mliječnom prozirnošću te uglavnom predstavlja izraz boležljivosti, mlitavosti i morbidnosti. Njezine su oči odraz dekadentne krhkosti, „one fasciniraju promatrača i dominiraju njezinim blijedim licem“. (Buzov, 1996: 95) To su oči koje svijet promatraju iz daljine ili ga uopće ne vide. Također, fatalna je žena opisana kao djevojka čije duge zlatne kose često izgledaju kao „težak teret na njezinim ramenima“. (Buzov, 1996: 95)

Olgin opis potvrđuje činjenicu da je ona jedna od krhkih, produhovljenih i boležljivih žena: „Olga Milić bijaše uistinu krasno djevojčice. (...) Ispod jednostavna slamnata šešira, koji joj je svojim širokim i malko spuštenim krilom zasjenjivao lice sve do gornje usnice, spuštala se na gospodska ramena zlatna i mekana kosa u debelim pletenicama. (...) Olgino lice obično bijaše nešto blijedo. (...) U njenim modrim očima zrcalio se neki sjetni mir, njezino čisto i bezazleno

srce. Kad bi tko Olgi štogod kazivao, ona bi ga mirno gledala, a njemu bi sve ispred očiju iščezalo, i usta i njeno čelo i cijelo divno lšce izgubilo bi se pred njenim otvorenim, milim i bezazlenim okom. Pogled toga sjajnog oka počivao bi isprva mirno na tebi, onda bi te sa svih strana zaokupio te, odijeljenu od cijelog svijeta, utopljenu u dubokom moru blaženosti njene zjenice, srce bi ti jače zakucalo.“ (Kumičić, 1997: 17)

Jedno od glavnih obilježja *femme fragile* je njezina boležljivost. Bolesti od kojih ona boluje ne narušavaju njezinu ljepotu, već naprotiv, čine ju još privlačnijom naglašavajući slaboću njezine gracilnosti. Pokazatelj njezine bolesti je i glas koji je najčešće prigušen i mučan. Također, boležljiva žena nikad nije opisana sa strahotama. Bolest joj je uvijek „prikrivena i idealizirano preobražena“, a njezina čar i milina uvijek predstavljaju dražest. (Buzov, 1996: 95) Kumičić opisuje Olgu koja je s vremenom bivala sve bljeđa i bljeđa, a dane je provodila u postelji: „Olga biva sve slabija; nije više izlazila, a napokon legne teško bolesna. (Kumičić, 1997:159) Oglasi se slabi glas bolesnice. Alfred otvori i uđe. Opazi joj blijedo lice, glava mu klone i ostane kod vrata. Otkad je oboljela nije je posjetio.“ (Kumičić, 1997: 163)

Nadalje, uz *femme fragile* uvijek vežemo bijelu boju:

„Olga je bila dobra i vrlo čedna djevojčica. (...) Na vitkom i nježnom stasu lijepo joj je pristajalo bijelo i lagano ljetno odijelo.“ (Kumičić, 1997: 17)

Dakle, bjelina označava djevičansku čistoću, idealnost i nemirnost, a mnogi su pridodali i udaljenost od života te osuđenost na smrt. Bjelina je ta koja krhku ženu „udaljuje od običnog života i estetizira njezinu posebnost“. (Buzov, 1996: 96)

Zatim, brojni pisci naglašavaju duševnu ljepotu krhke žene, pa tako i Kumičić naglašava Olginu dobrotu na brojne načine:

„Olga, taj nježni stvor, nesretna kao djevojka i kćerka i supruga, odviše je u svom životu pretrpjela, odviše puta bilo se njezino srce grčevito stisnulo, a da joj se ljuta bol ne udomi u grudima. Došla je na svijet krasna i mila, njezino srce niti je moglo niti je znalo mrziti, bilo je toplo ognjište svih plemenitih osjećaja.“ (Kumičić, 1997: 161)

Femme fragile najčešće nalazimo u prirodi kako bere cvijeće, „za razliku od *femme fatale* koju krase dijamanti i ukrasi od zlata, čime se upravo naglašava njezina hladnoća“. (Buzov, 1996: 98) Dakle, krhka žena, pa tako i Olga, pronalazi svoj smiraj u prirodi:

„Olga, Milka i njezin brat često izlaze iz grada u slobodnu prirodu. Ne trpe oni gradske buke; mir, tišina prija njihovu srcu. Hod, razgovor, šala i isto smiješenje, sve im je svuda turobno, žalosno. Te duge šetnje bile su jedina radost nesretnog Olgi. (...) Cijela priroda s njima tuguje.“ (Kumičić, 1997: 147-148)

Odnos *femme fragile* prema drugim likovima obilježen je time što ona gotovo uvijek biva žrtvom dekadentne okrutnosti. Naime, to nasljeđuje od svoje prethodnice progonjene nevinosti. „Njezina krhkost i prevelika osjetljivost čine ju idealnom žrtvom perverzno i amoralnog dekadenta.“ (Buzov, 1996: 97) Navedeni citat svjedoči o činjenici da je Olga bila Linina žrtva: „Lina zamrzi Olgu; počne misliti kako da joj se osveti, kako da je ugrize za srce.“ (Kumičić, 1997: 139)

Na samome kraju, Lina se uvlači u Alfredov dvorac kao sobarica i bolesnu Olgu davi jastukom pred očima njezina trogodišnjeg sina:

„Obazre se po sobi i, videći da je sama, uhvati Olgu za grlo i stane je gušiti.“ (Kumičić, 1997: 168)

Femme fragile djeluje kao literarna stilizacija, a ne kao osoba od krvi i mesa te je stoga „često lišena dubljih psiholoških karakterizacija“. (Nemec, 2003: 104) Tjeskoba, tuga, čednost, stidljivost govora, bujna kosa, usporedba s anđelom, bezazlenost pogleda i rajski osmijeh osobine su koje su zajedničke svim krhkim, boležljivim i produhovljenim ženama. (Buzov, 1996: 100) Nadalje, važnu ulogu u karakterizaciji lika ima davanje određenih jezičnih karakteristika likova. (Peleš, 1999: 116) Za razliku od strankinje Line koja ističe njemački jezik, čedna, dobra, mila i poštena Olga predstavlja Hrvaticu koja ljubi svoj narod, jezik i podrijetlo. (Lederer, 1997: 10)

4.3. Utjecaj *femme fatale* i *femme fragile* na muškarce

Zanimljivo je istaknuti utjecaj koji fatalne i krhke žene imaju na muškarce. Naime, *femme fatale*, osim što je glasnica propasti, smrti i nesreće, osim što uživa u sadističkom mučenju svojih žrtava, ona djeluje pogubno za muškarce. Alfred gubi glavu zbog Line i postaje drugim čovjekom koji gubi kontrolu:

„Alfred, držeći je oko pasa, bio je kao mahnit, kao da je drugi čovjek. Sve je u njemu gorjelo, krv mu uzavrela, oko mu bilo omamljeno.“ (Kumičić, 1997: 41)

Sljedeći citat najvjernije opisuje Alfredovo stanje:

„Barun ju je poljubio dvadeset puta, a ona je bila vesela i nestašna, ljubila ga i grlila i pritiskala na svoje pune grudi. Bio je u devetom nebu. Sav je drhtao od radosti. (...) Njeno teško i puno tijelo, omamni miris ženske puti, njena bujna kosa, sve je to bilo uzrok da mu se krv bila u žilama upalila.“ (Kumičić, 1997: 73-74)

Suprotno od navedenoga, *femme fragile* predstavlja tip žene koji muškarce ostavlja mirnima i spokojnima. Naime, Olga ljubi Dragutina, brata svoje najbolje prijateljice Milke. (Lederer, 1997: 10) Njezin utjecaj na Dragutina najbolje možemo iščitati iz:

„Dragutin je osjećao neizrecivo blaženstvo kad bi se Olga smijala onako zvonko, srdačno i bezazleno, kao da je osamgodišnje djevojčice. (...) Dragutin teško uzdahne, probudi se. U srcu ga je strašno peklo, vrelo čelo oblio mu znoj. Krv mu se napokon lagano stiša te misleći opet na Olgu i na svoj san, slatko usne.“ (Kumičić, 1997: 27-28)

Budući da svojom aseksualnošću *femme fragile* postaje voljena koja daje ljubav, ali ne i poljupce, ona postaje muzom koja zbog toga što je daleko od svake seksualnosti uzdiže muškarca. (Buzov, 1996: 96) Međutim, potrebno je istaknuti da dolazi do preokreta te da Olga prestaje biti čednom i nesigurnom djevojkom u trenutku kada osjeti Dragutinove poljupce:

„Olga nije više bila ponizno i bojažljivo dijete, otkad je osjetila svu silu ljubavnih poljubaca, svu silu Dragutinovih riječi. Znala je da ju on neizmjereno ljubi, te se više ničega nije bojala.“ (Kumičić, 1997: 111)

Također, *femme fragile* nastupa kao umrla voljena, što je uistinu slučaj u ovom djelu. (Buzov, 1996: 97)

Oba središnja lika, *femme fatale* i *femme fragile* predstavljaju plod vladajućeg seksualnog morala. Aseksualnost *femme fragile* označava izraz potiskivanja seksualnosti koju je upravo propisivao građanski moral. Naime, dolazi do toga su se autori našli između dva ekstrema: *femme fragile* naginje k potiskivanju seksualnosti, a s druge strane, *femme fatale* omogućuje bijeg u najraskalašenije erotske fantazije pa i perverziju. (Buzov, 1996: 97)

5. Zaključak

Eugen Kumičić, nastavljajući Šenoina modela i strastveni pravaš, s razlogom je jedan od najčitanijih i najplodnijih hrvatskih realista. Naime, od prve objavljene novele *Slučaj*, pa sve do posljednjeg romana *Kraljica Lepa*, Kumičić je objavio oko trideset samostalnih djela. Roman *Olga i Lina* predstavlja jedno od njegovih većih samostalnih djela. Uz *Gospođu Sabinu* i *Saveznice*, roman *Olga i Lina* pripada krugu naturalističkih romana i pripovjedaka. Roman vrši oštru podjelu likova na dobre i loše. Suprotstavljajući zlo u liku strankinje Line i dobro u

liku Hrvatice Olge, Kumičić je želio iznijeti sliku suvremenog građanskog društva. Djelo je uistinu od velike važnosti, ne samo zbog toga što je značilo stvarni ulazak Eugena Kumičića u hrvatsku književnost, već i zbog toga što je uzбудilo mnoge kritičare, prouzrokovavši niz negativnih ocjena, ali i pohvala.

U hrvatskoj književnosti 19. i 20. stoljeća otkrivaju se nove ideje o ženi i njezinoj prirodi. Naime, dolazi do suprotstavljanja dva tipa ženskih likova – *femme fatale* i *femme fragile*, a Kumičić je upravo jedan od pisaca u čijim romanima motivi fatalne i krhke žene igraju središnju ulogu. Dakle, sve karakteristike koje Olga posjeduje: skromnost, vitko tijelo, sjeta, srdačnost, bezazlenost pogleda, rajski osmijeh, bujna kosa i drugo, upućuju na činjenicu da Olga u potpunosti odgovara paradigmatici lika ugrožene nevinosti. Potrebno je izdvojiti i činjenicu da Olga odiše aseksualnošću kojom ona uistinu postaje voljena koja dalje ljubav, ali ne i poljupce, sve do trenutka kada osjeti svu silinu Dragutinovih poljubaca i prestane biti ponizna i bojažljiva. S druge strane, njegova je Lina razvratna i nemoralna žena koja odiše seksualnošću, strašću i neizmjernom ljepotom. Ona je ubojica, osvetnica i lutalica koja je nesposobna za dom i obiteljski život. Žene poput Line, a i ona sama, iza sebe ostavljaju osramoćenu djecu, upropaštene egzistencije i razorene brakove. Riječ je, dakle, o tipu kobne žene koja je preuzela na sebe sve negativne karakteristike budući da je ona hajdučica koja uvijek djeluje razorno, brakolomna razbojnica i suparnica dobroj i vjernoj Olgi.

6. Literatura

Barac, Antun. 1950. *Evgenij Kumičić*, u: Eugen Kumičić, *Olga i Lina*, Zagreb: Matica hrvatska, str. 5-32.

Buzov, Dragan, 1996. *'Progonjena nevinost' i femme fragile: dva ženska lika u hrvatskom romanu od Šenoe do početka 20. stoljeća*, u: *Republika*, 5/6, str. 93-105.

Frangeš, Ivo, 1987. *Povijest hrvatske književnosti*, Zagreb: Nakladnički zavod Matice hrvatske.

Kumičić, Eugen, 1997. *Olga i Lina*, Vinkovci: Riječ.

Lederer, Ana, 1997. *Predgovor*, u: Eugen Kumičić, *Olga i Lina*, Vinkovci: Riječ, str. 7-11.

Nemec, Krešimir, 1995. *Femme fatale u hrvatskom romanu 19. stoljeća (Geneza i funkcija motiva)*, u: *Tragom tradicije: ogledi iz novije hrvatske književnosti*, Zagreb: Matica hrvatska, str. 58-75.

Nemec, Krešimir, 2003. *Slika žene u hrvatskoj književnosti 19. stoljeća*, u: *Zbornik Zagrebačke slavističke škole*, Zagreb: FF Press, str. 100-108.

Peleš, Gajo, 1999. *Tumačenje romana*, Zagreb: ArTresor.

Petrač, Božidar, 1991. *Lik žene u hrvatskoj književnosti*, u: *Bogoslovka smotra*, 3/4, str. 348-354.

Prosperov Novak, Slobodan, 2003. *Povijest hrvatske književnosti: od Bašćanske ploče do danas*, Zagreb: Golden marketing.

Sablić Tomić, Helena, 2005. *Gola istina: O ženskom književnom identitetu*, Zagreb: Tiskara Znanje d.d.

Šicel, Miroslav, 2003. *Pisci i kritičari: studije i eseji iz hrvatske književnosti*, Zagreb: Naklada Ljevak.

Hrvatska enciklopedija, Eugen Kumičić, URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=34604>, 17. srpnja 2018.

Hrvatska enciklopedija, naturalizam, URL: <http://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=43102>, 17. srpnja 2018.